

Riktlinjer för avfallshantering i Vallentuna kommun

Planera, projektera och bygg för säker och effektiv avfallshantering – för arkitekter, tekniska konsulter och byggföretag

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

186 86 VALLENTUNA
BESÖK: TUNA TORG 1
TFN: 08 587 850 00
SBF@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

**Vallentuna
kommun**

Innehållsförteckning

Inledning	3
Ansvarsfördelning	4
Kommunens ansvar	4
Producenter	4
Fastighetsägare	4
Avfallshantering i flerbostadshus	5
Schablon för dimensionering av källsortering, flerbostadshus	7
Schablon dimensionering brännbart hushållsavfall, verksamheter	7
Krav på avfallsutrymme	8
Krav på tillgänglighet	10
Krav på utformning vägar	11
Avfallshantering i småhus	13
Krav på utformning vägar	14
Olika typer av hushållsavfall	15
Förpackningar	15
Brännbart hushållsavfall	17
Matavfall	17
Grovavfall	17
Trädgårdsavfall	17
Elavfall	17
Farligt avfall	17
Bygg- och rivningsavfall	17
Sopkärl	18
Mått på de vanligaste kärlen (mm)	18
Övrigt	18
Referenser och lästips Bilder	19
Litteratur	19
Hemsidor	19

Inledning

All utveckling i Vallentuna kommun ska bygga på den gemensamma visionen:
”Med det goda småstadslivet i en nära och högt värderad natur- och kulturbygd bidrar Vallentuna kommun aktivt till en växande och hållbar storstadsregion.”

Dessa riktlinjer har tagits fram för att förenkla och förtydliga hur avfallsfrågan ska hanteras vid planering, projektering samt uppförandet av olika exploateringsprojekt. Den vänder sig därför till arkitekter, tekniska konsulter samt byggföretag som verkar i Vallentuna kommun. Vid framtagandet av dessa riktlinjer har de boendes miljö, risk för olägenhet, trafiksäkerhet, arbetsmiljö för avfallshämtarna, tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning, samt teknisk genomförbarhet särskilt beaktats.

Insamlingssystem och lagstiftning kring avfall är föränderliga, och valda lösningar bör därför vara så flexibla som möjligt gällande storlek, utformning m.m. I Miljöbalkens första kapitel §1 står det att återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Avfallshantering är en viktig del i infrastrukturen och de system som finns ska vara flexibla och utgå från funktionalitet och tillgänglighet för både lämnare och hämtare av avfallet. Ledorden, som också är ett av målen i Vallentuna kommuns avfallsplan, är att människan ska vara i centrum. Det ska vara lätt att göra rätt, samtidigt som arbetsmiljön för avfallshämtarna är god.

För samtliga bestämmelser kring utformning och avfallshantering, se Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter

God avfallshantering ger en ökad servicegrad, särskilt om fastighetsnära källsortering finns. Förordningarna om producentansvar för förpackningar respektive returpapper uppger att alla är skyldiga att sortera ut sina förpackningar och tidningar från hushållsavfall och annat avfall.

För att skapa en god arbetsmiljö för avfallshämtarna är maskinella system att föredra och användandet av mer manuella system ska minimeras. De krav och rekommendationer som presenteras i dessa riktlinjer utgör en sammanfattning, för samtliga bestämmelser kring utformning och avfallshantering vänligen se Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter.

Ansvarsfördelning

Ansvaret för insamling av avfall är uppdelat mellan flera parter. Nedan följer en övergripande beskrivning om hur ansvarsfördelningen ser ut, i enlighet med gällande lagstiftning. Aktuell lagstiftning är framförallt EG:s regelverk, Miljöbalken, Avfallsförordningen, Arbetsmiljöverkets föreskrifter samt Förordning om batterier.

Kommunens ansvar

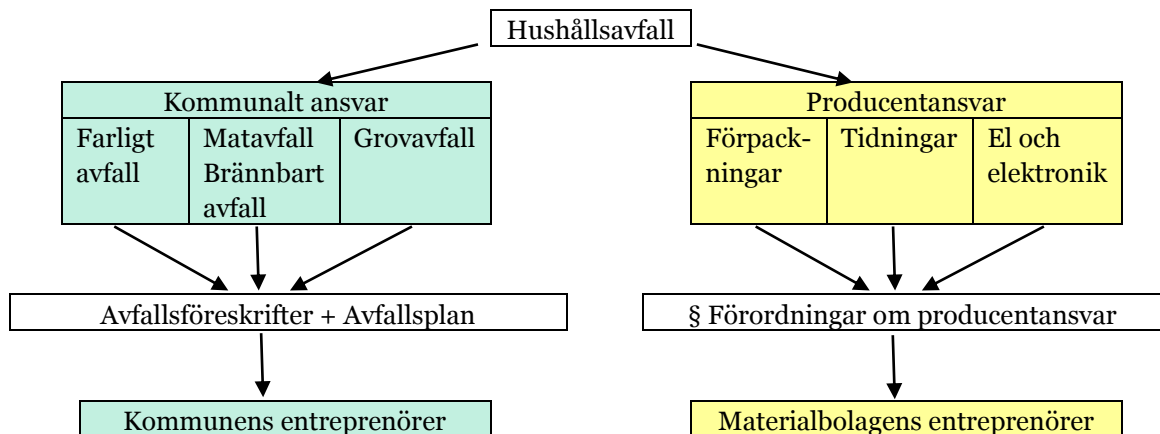
Det är kommunen som ansvarar för att samla in och behandla hushållsavfall från bostäder, och därmed jämförligt avfall från verksamheter. Kommunen har inte ansvar för insamling av förpackningar och returpapper. Däremot arbetar kommunen för att producenternas insamling ska fungera så bra som möjligt. Kommunen har, genom avfallsbolaget SÖRAB, slutit samarbetsavtal med producenterna och samlar därför in el- och elektronikavfall.

Producenter

Förpackningar och returpapper samlas in av producenterna och dess entreprenörer.

Fastighetsägare

Fastighetsägaren har ansvar för att det i byggnaden, eller i anslutning till en fastighet, ska finnas utrymme för avfall som kan nyttjas av boende och verksamheter i fastigheten. Fastighetsägaren ansvarar också för anordnande, installation och underhåll av inom fastigheten installerade anordningar för avfallshanteringen. Utformningen ska möjliggöra att olika typer av avfall kan förvaras och hämtas var för sig. Det är också fastighetsägaren som ansvarar för att informera de boende samt verksamheter om hur de ska hantera sitt avfall.

Ansvarsfördelning mellan kommun och producent gällande hushållsavfall.

Avfallshantering i flerbostadshus

Avfallshanteringen från flerbostadshus är oftast samordnad i gemensamma avfallsutrymmen. Dessa kan ligga i byggnaden, i anslutning till befintlig byggnad, eller vara fristående.

Vid utformningen av avfallsutrymme och dess anordningar är det viktigt att säkerställa att avfallsutrymmet blir tillgängligt och ger god service, samt att tillsyn sker för att förebygga driftavbrott och olägenheter. Utformningen, underhållet och installationerna ska anpassas så att kraven på god arbetsmiljö uppfylls. För samtliga utformningskrav för avfallsutrymmen, dörrbredd, trösklar, dragväg, hämtplats etc., se Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter.

För att göra det lätt för de boende att lämna sitt avfall ska avfallsutrymmet placeras i markplan. Avståndet mellan fastighetens entréer och avfallsutrymmen eller avfallsbehållare bör inte överstiga 50 m. Avfallsutrymmet bör placeras på en strategisk plats där störningar för de boende undviks, exempelvis gällande buller, lukt samt hälso- och olycksrisker. Platsen ska vara på ett ställe där de boende naturligt passerar, exempelvis i närheten av en bilparkering.

Avfallsutrymme ska utformas och dimensioneras så att de möjliggör återvinning av avfallet, inklusive matavfall. Grovavfall och elavfall ska kunna tas omhand separat. Det är också bra om plats för röda boxar, för farligt avfall, finns i avfallsutrymmet. Hämtningsintervall är olika för olika fraktioner. Hushållsavfall hämtas vanligtvis en gång/vecka, elavfall hämtas en gång per månad och grovavfall hämtas regelbundet enligt separat abonnemang eller efter beställning.

För att möjliggöra för källsortering bör det finnas plats för källsortering i respektive lägenhet, för exempelvis matavfall och förpackningar.

Soprum med källsortering. Avfall Sverige.

För personer med nedsatt syn bör avfallsbehållare vara utrustade med tydlig text och symboler som visar vad som ska slängas i respektive behållare. Texten och symbolerna bör kontrastera i ljushet mot bakgrunden så de tydligt syns. Om behovet uppstår ska även punktskrift finnas. Punktskriften bör sitta ca 1,4 m över mark eller på ovansidan av kärlet. För personer med orienteringssvårigheter underlättar om locket till behållare är i olika färger. För personer med nedsatt färgseende bör röd-grön färgkombination undvikas särskilt vid utformningen av texter och skyltar i avfallsutrymme.

Innan avfallsutrymme och liknande planeras bör fastighetsägaren undersöka om det finns möjlighet att ordna insamling av avfall på ett sådant sätt att den manuella hanteringen vid hämtning minimeras. Användning av sopsug och underjordsbehållare är exempel på sådan hantering, se kort beskrivning av underjordsbehållare nedan. Vid nybyggnad bör avfallsutrymme och liknande utformas så att det anpassas till omgivande miljö.

Ett exempel på ett mer maskinellt system som kan användas är underjordsbehållare. I underjordbehållare kan brännbart hushållsavfall respektive matavfall lämnas. Behållare finns som underjordisk säck eller underjordisk container i olika storlekar och med olika modeller på inkastlucka. Vid val av storlek ska inte tömning som sker oftare än en gång per vecka eftersträvas. Genom att samla upp och förvara soporna under jord minskar behovet av utrymme ovan jord och systemet minskar också transportererna.

Underjordsbehållare för matavfall respektive brännbart hushållsavfall.

Avfallskvarn, ibland kallat köksavfallskvarn, till tank är ett system som kan installeras för flerbostadshus. Kvarnen ansluts till köksavloppet under en diskbänk och det malda avfallet leds sedan till en tank som slamtöms. Det är inte tillåtet att koppla avfallstankar direkt till avlopps nätet.

Hämtningen ska kunna ske på ett trafiksäkert sätt. Längs hämtningsvägen krävs fri sikt för att undvika olyckor med fotgängare och cyklister, särskilt vid t.ex. korsande gång- och cykelbanor. Vändplan får inte blockeras av t.ex. parkerade bilar på hämtdagen.

Schablon för dimensionering av källsortering, flerbostadshus

<i>Avfall</i>	<i>Liter per lägenhet och vecka</i>
Tidningar	15
Pappersförpackningar inkl. wellpapp	35
Plastförpackningar	10–12
Färgade glasförpackningar	2
Ofärgade glasförpackningar	1
Metallförpackningar	2
Matavfall	20
Brännbart hushållsavfall	50

Schablonvärden från Avfall Sverige.

Schablon dimensionering brännbart hushållsavfall, verksamheter

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Volym (liter per vecka)</i>
Äldreboende	120 – 140 liter per boende
Skola	5 -10 liter per elev
Förskola med blöjbarn	25 liter per barn
Butik och kontor	Varierar

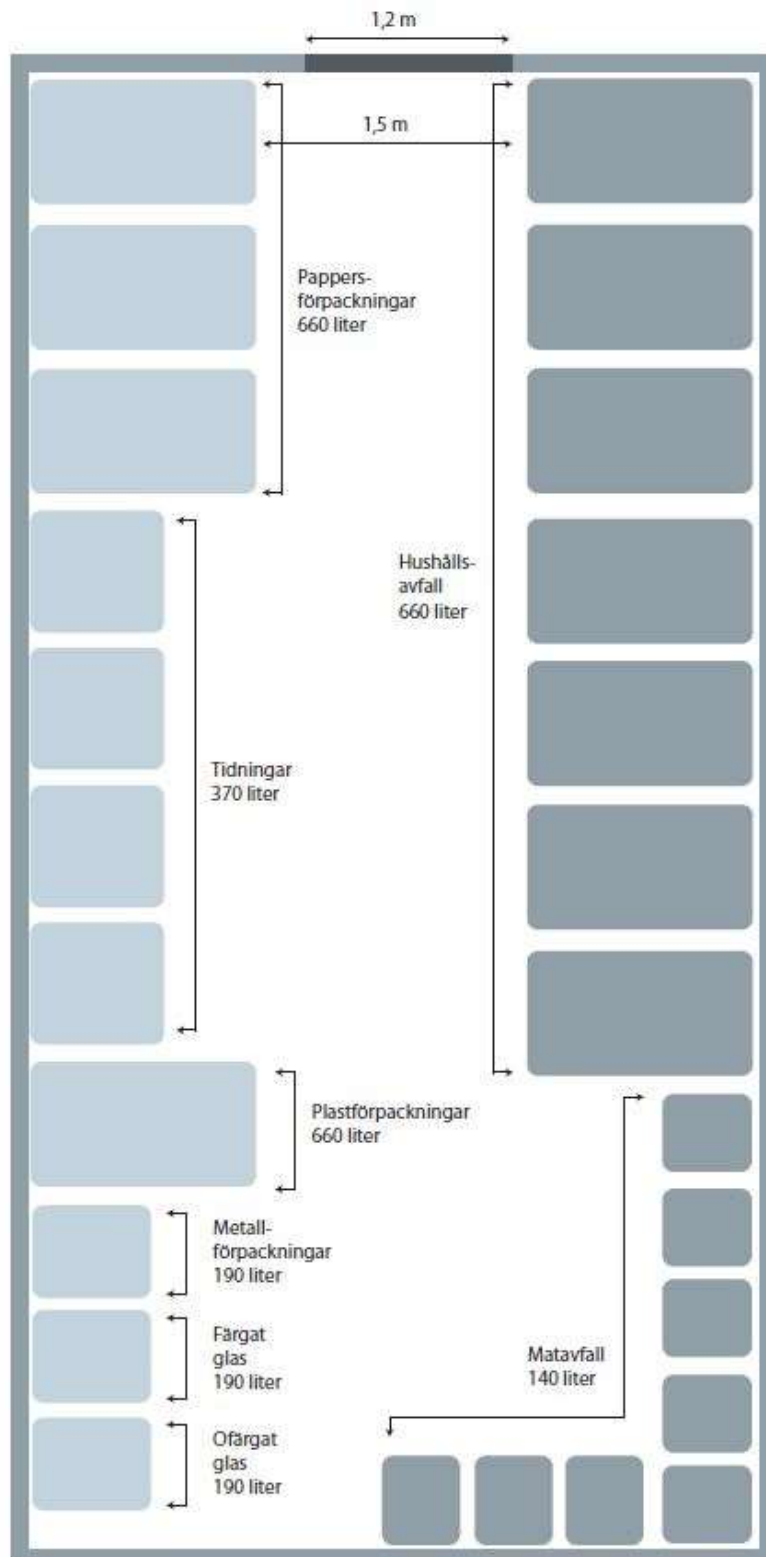
Schablonvärden från Avfall Sverige.

Krav på avfallsutrymme

- **Avfallsutrymme ska vara utformat så att det finns möjlighet till sortering av avfall.** Skyltningen ska vara tydlig både för den som ska sortera avfallet och för den som hämtar det.
- **Avfallsutrymme bör anpassas till 660 L kärl.** Dörröppning ska vara minst 2,0 m hög, 1,20 m bred och sakna tröskel. Hörnlistor bör finnas för att undvika skador vid utsatta hörn i avfallsutrymme där avfallskärl dras fram och tillbaka. Dörrstopp ska vara lätthanterliga. Fast monterade dörrstopp underlättar då hämtpersonalen använder skyddsutrustning. Dörr bör vara låsbar och ska kunna öppnas inifrån utan nyckel. Dörrblad bör förses med öppethållare och skyddsplåt på insidan.
- **För förvaring av kärl utan lock och säckar ska avfallsutrymmet vara så säkert som möjligt mot skadedjur.** Golvet bör vara av betong, väggar och dörr av plåt. Utrymme under dörr ska förses med släplista eller liknande. Ventiler ska förses med nät. Springor större än 5 mm får inte förekomma.
- **Avfallsutrymme ska vara väl ventilerat.** Rumshöjden bör vara 2,1 m. Det ska vara lättstädat och tåla slitage. Avbärlarlist på lämplig höjd rekommenderas. Utrymme och kärl ska kunna rengöras på ett godtagbart sätt. Frostfritt utrymme ska ha rinnande vatten och golvbrunn. Golv ska vara halkfritt. Det ska finnas god belysning i och utanför avfallsutrymme.
- **Avfallsutrymme för brännbart kärl- och säckavfall inklusive utsorterat matavfall ska dimensioneras för att klara hämtning en gång per vecka.** Det krävs tillräckligt med manövreringsutrymme i utrymme för att arbetet på hämtningsdagen ska kunna utföras på ett ergonomiskt riktigt sätt.
- **Avfallsutrymme ska anpassas till gällande bestämmelser om brandskydd och hantering av brandfarliga produkter.** Rum för avfall ska utformas som egen brandcell för att hindra att en brand sprider sig. Bestämmelser om brandskydd finns i Boverkets byggregler, BBR.
- **Utrymmen för förvaring av farligt avfall ska vara låsbara.** Sådana utrymmen ska planeras särskilt. Räddningsverkets föreskrifter om brandklassning, hantering av brandfarliga produkter m.m. ska uppfyllas.

Krav på avfallsutrymme från Vallentuna kommuns föreskrifter.

Exempel på källsorteringsrum och dimensionering. Avfall Sverige.

Krav på tillgänglighet

- **Det ska vara möjligt för personer med funktionsnedsättning att lämna och sortera avfall.** I flerbostadshus eller gruppbebyggelse bör avståndet mellan fastighetens entréer och avfallsutrymmen eller avfallsbehållare inte överstiga 50 m.
- **Inkastluckor eller lock till behållaren ska om möjligt vara placerade ca 0,80–1,0 m över mark.** Inga tröga eller tunga luckor får finnas. Manövrering med en hand ska vara möjligt för den som sitter i rullstol. Utrymme framför och vid sidan av inkastluckan bör vara helst 1,5-2 m så att man från rullstol kommer åt inkastet och kan vända när man kastat avfallet.
- **Vägen till sopinkast, soprum eller container ska vara lättframkomlig för personer med funktionshinder, nedsatt orienteringsförmåga eller nedsatt syn.**

Krav på tillgänglighet från Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter.

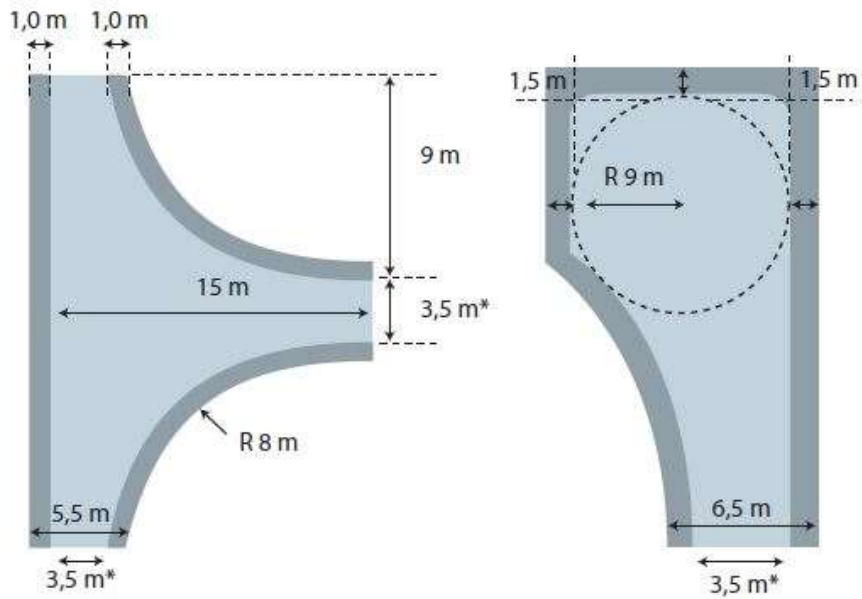
Exempel på kärtskåp för källsortering. SÖRAB.

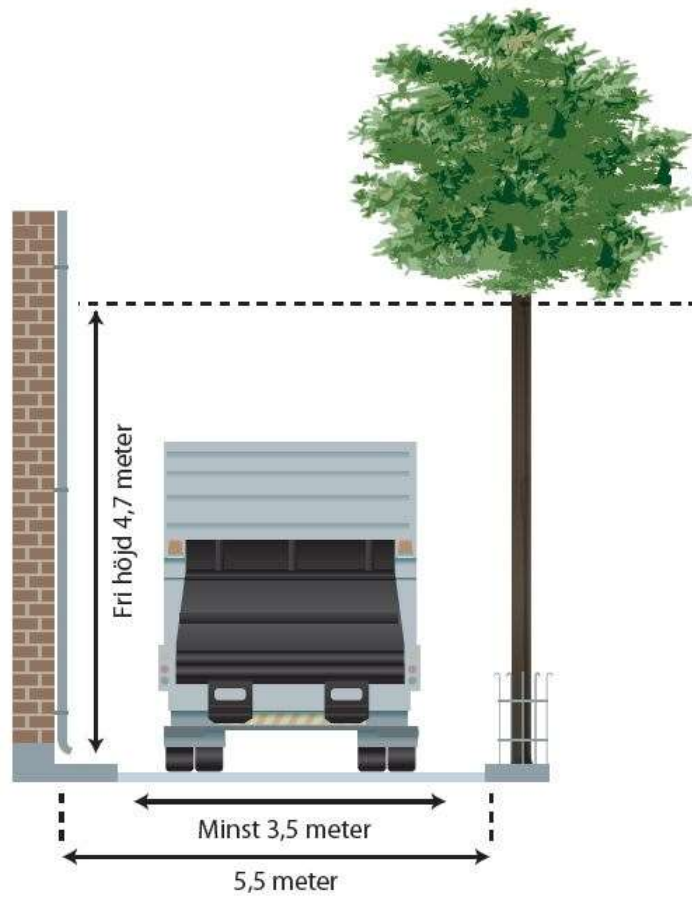
Krav på utformning vägar

- **Väg som ska trafikeras av hämtningsfordon ska vara minst 3,6 m bred.**
- **Vägen ska vara godkänd för fordonets vikt och bärighetsklass.** Den ska vara jämn och fri och hållas i sådant skick att den är farbar för hämtningsfordon året om.
- **Hämtningsfordon ska kunna köras ända fram till dörr på avfallsutrymme utan hinder och utan att orsaka störningar.**
- **Dragväg, alltså den väg som används när kärl förflyttas av hämtningspersonalen, och gångväg, den väg som används vid hämtning av andra behållare t ex säck, latrinkärl, mm. ska vara jämn och fri.** Dragväg ska vara hårdgjord (asfalterad eller belagd med betong eller plattor) eller beskaffad på ett sådant sätt att det inte innebär svårigheter att dra kärl, säckkärra eller pirra eller hämta avfall på annat sätt.
- **Dragvägen ska vara plan eller i undantagsfall maximalt innehålla en lutning på 1:20 i utförsriktningen i dragväg, då kärlet är fyllt med avfall.** Ingen lutning accepteras uppför i dragväg då detta ger ett ökat dragmotstånd och ger ökad risk för belastningsskador hos hämtningspersonal. Dragväg för kärl får inte ha trappsteg utför eller uppför.
- **Det ska finnas vändmöjligheter så att hämtningsfordon inte behöver backa.** För 8 m långa sopbilar behövs en vändyta med diametern 18 m plus en hindersfri remsa om 2,0 m.
- **Behållare som töms med kranbil ska placeras maximalt ca 10 m från kranbilens angöringsplats om inte annat medges.** Dockningspunkt för mobil sopsug ska placeras maximalt ca 5 m från hämtningsfordonets angöringsplats om inte annat medges.

Krav på utformning vägar från Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter.

*Gäller mötesfri väg med p-förbud.

Exempel på vändplaner, fri höjd samt vägbredd. Avfall Sverige.

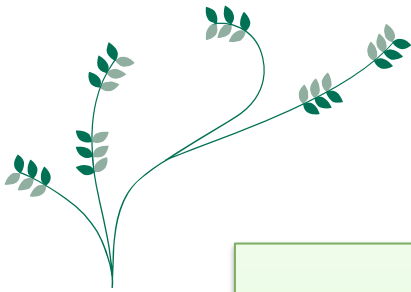
Avfallshantering i småhus

Avfallshanteringen för småhus sker normalt vid respektive fastighet. Detta ger en god servicegrad då både hushållsavfall samt grovavfall, trädgårdsavfall och elavfall kan hämtas direkt vid fastigheten. När avfall kan hämtas vid respektive fastighet ökar också tillgängligheten.

Plats för två kärl ska avsättas på varje fastighet. Vid planeringen är det viktigt att se till att vägar i området är rätt dimensionerade och tillåter för avfallsfordonen både kan köra fram och hämta avfallet samt köra därifrån, utan att backa. För samtliga utformningskrav för avfallsutrymmen, dörrbredd, trösklar, dragväg, hämtplats etc., se Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter.

Plats för kärl för matavfall respektive brännbart hushållsavfall vid fastigheten.

Krav på utformning vägar

- **Väg som ska trafikeras av hämtningsfordon ska vara minst 3,6 m bred.**
- **Vägen ska vara godkänd för fordonets vikt och bärighetsklass.** Den ska vara jämn och fri och hållas i sådant skick att den är farbar för hämtningsfordon året om.
- **Hämtningsfordon ska kunna köras ända fram till dörr på avfallsutrymme utan hinder och utan att orsaka störningar.**
- **Dragväg, alltså den väg som används när kärl förflyttas av hämtningspersonalen, och gångväg, den väg som används vid hämtning av andra behållare t ex säck, latrinkärl, mm. ska vara jämn och fri.** Dragväg ska vara hårdgjord (asfalterad eller belagd med betong eller plattor) eller beskaffad på ett sådant sätt att det inte innebär svårigheter att dra kärl, säckkärra eller pirra eller hämta avfall på annat sätt.
- **Dragvägen ska vara plan eller i undantagsfall maximalt innehålla en lutning på 1:20 i utförsriktningen i dragväg, då kärlet är fyllt med avfall.** Ingen lutning accepteras uppför i dragväg då detta ger ett ökat dragmotstånd och ger ökad risk för belastningsskador hos hämtningspersonal. Dragväg för kärl får inte ha trappsteg utför eller uppför.
- **Det ska finnas vändmöjligheter så att hämtningsfordon inte behöver backa.** För 8 m långa sopbilar behövs en vändyta med diametern 18 m plus en hindersfri remsa om 2,0 m.
- **Avstånd mellan hämtningsställe och hämtningsfordonets angoringsplats ska vara så kort som möjligt.** Högst 20 m rekommenderas.

Krav på utformning vägar, från Vallentuna kommuns avfallsföreskrifter.

Olika typer av hushållsavfall

Förpackningar

Sorteras ut från övrigt hushållsavfall. Förpackningarna kan samlas in på återvinningsstationer som Förpacknings- och Tidningsinsamlingen ansvarar för. Fastighetsnära insamling i flerbostadshus är också möjligt och kan ske genom valfri entreprenör.

Återvinningsstation för förpackningar. Sonia Blom.

Förpackning	Exempel
 Pappersförpackning	Pasta- och flingpaket, mjölk- och juiceförpackningar, pappersbärkassar, wellpapplådor från TV och möbler.
 Plastförpackning	Flaskor, burkar, dunkar, hinkar, kassar, korkar och frigolitförpackningar från till exempel hämtmat.
 Metallförpackning	Konservburkar, tuber, kapsyler, engångsgrillar och folieformar.
 Glasförpackning (färgad)	Flaskor och burkar av färgat glas.
 Glasförpackning (ofärgad)	Flaskor och burkar av ofärgat glas.
 Tidningar/trycksaker	Tidningar, kataloger, reklamblad, broschyrer och liknande.

Brännbart hushållsavfall

Kärl- och säckavfall som inte sorterats som matavfall respektive brännbart avfall, utan istället hanteras osorterat.

Matavfall

Den biologiskt lättnedbrytbara delen av kärl- och säckavfallet som sorteras ut för hämtning, eller komposteras på den egna fastigheten.

Matavfall.

Grovavfall

Tunga eller skrymmande föremål som inte ska läggas i det vanliga sopkärlet är grovavfall. Exempelvis trämöbler, gummi, frigolit, pulkor, skidor, plastmöbler, gips, porslin, spegelglas, cyklar och kastruller.

Trädgårdsavfall

Till trädgårdsavfall räknas gräs, löv, fallfrukt, kvistar och andra växtdelar som uppstår vid normal trädgårdsskötsel.

Trädgårdsavfall. Ylva Grill.

Elavfall

Saker med sladd eller batteri eller sådant som är beroende av el för att fungera. Exempelvis tvättmaskiner, datorer, TV-apparater och småelektronik.

Farligt avfall

Giftigt, frätande, ekotoxiskt och brandfarligt avfall är farligt avfall. Exempelvis oljefärg, klorin, aceton, smörjmedel, ogräsmedel, spackel, hårvårdsprodukter, aerosoler och halogenlampor.

Bygg- och rivningsavfall

Exempel på bygg- och rivningsavfall är: toalettstol, handfat, badkar, varmvattenberedare, tomma oljefat, elmätare, proppskåp och termostat, stängsel, avfall efter renovering av fastighet.

Bygg- och rivningsavfall. Ylva Grill.

Sopkärl

Mått på de vanligaste kärlen (mm)

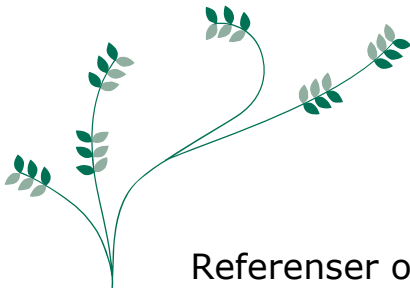
Kärl	Bredd	Höjd	Djup	Beskrivning
140 liter	475	1 060	545	Sop- respektive matavfallskärl för småhus
190 liter	550	1 070	690	Sopkärl för småhus
240 liter	580	1 070	730	Sopkärl för småhus med mer avfall
370 liter	740	1 070	800	Sopkärl för flerbostadshus
660 liter	1 260	1 200	770	För flerbostadshus och verksamheter samt för grovavfall

Sopkärl. San Sac.

Övrigt

För mer övergripande tekniska krav på avfallsutrymmen och transportvägar hänvisas till Boverkets byggregler, BBR och Arbetsmiljöverkets regler.

Referenser och lästips

Litteratur

- Avfallsföreskrifter för Vallentuna kommun
- Avfallsförordningen (2011:927)
- Avfall Sverige, *Handbok för avfallsutrymmen. Råd och anvisningar för transport, förvaring och dimensionering av hushållsavfall*, Rapport 2009
- Arbetskyddsstyrelsens föreskrifter om arbetsplatsens utformning, AFS 2009:2
- Arbetskyddsstyrelsens föreskrifter om belastningsergonomi, AFS 2012:2
- Boverket, *Avfallshantering – tillgänglig, säker och estetisk*, 2011
- Boverkets byggregler, BBR – BFS 2011:6 med ändringar t.o.m. BFS 2013:14
- Förordning (2008:834) om producentansvar för batterier
- Förordning (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter
- Förordning (2006:1273) om producentansvar för förpackningar
- Förordning (1994:1205) om producentansvar för returpapper
- Miljöbalken (1998:808) 15 kap
- Plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338)
- Svensk Byggtjänst, *Bygg ikapp – för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning*, 2012

Hemsidor

Arbetsmiljöverket, www.av.se

Avfall Sverige, www.avfallsverige.se

Boverket, www.boverket.se

Förpacknings- och tidningsinsamlingen, www.ftiab.se

Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se

Sveriges Riksdag, www.riksdagen.se